

...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel

A NÖSZTÉP EREDMÉNYEK FELHASZNÁLÁSA A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA ÁLLAPOTÉRTÉKELÉSSEN ÉS FEJLESZTÉSSEN

zöldinfrastruktúra
a természet hálózatai

NÖSZTÉP zárókonferencia 2021. 12. 01.

Török Katalin, Szitár Katalin,
Csősz Mónika, Vaszócsik Vilja
és munkatársai

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

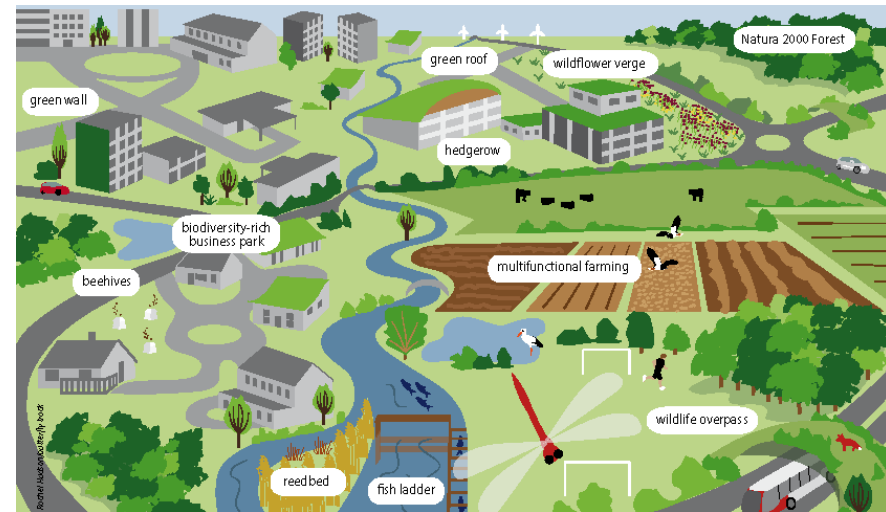
EU ZÖLDINFRASTRUKTÚRA DEFINÍCIÓ

Természetes és természetközeli területek stratégiai tervezésű hálózata, amely ökoszisztéma-szolgáltatások széles skáláját biztosítja. (EU COM/249/2013).

- **ökológiai állapot**
- **konnektivitás**
- **ökoszisztéma-szolgáltatások**

**Ezek felmérése szükséges a ZI
állapotbecsléshez is!**

Potential components of a Green Infrastructure

Core areas of high biodiversity value which act as hubs for GI, such as protected areas like Natura 2000 sites

Core areas outside protected areas containing large healthy functioning ecosystems

Restored habitats that help reconnect or enhance existing natural areas, such as a restored reedbed or wild flower meadow

Natural features acting as wildlife corridors or stepping stones, like small watercourses, ponds, hedgerows, woodland strips

Artificial features that enhance ecosystem services or assist wildlife movement such as eco-ducts or eco-bridges, fish ladders or green roofs

Buffer zones that are managed sustainably and help improve the general ecological quality and permeability of the landscape to biodiversity, e.g. wildlife-friendly farming

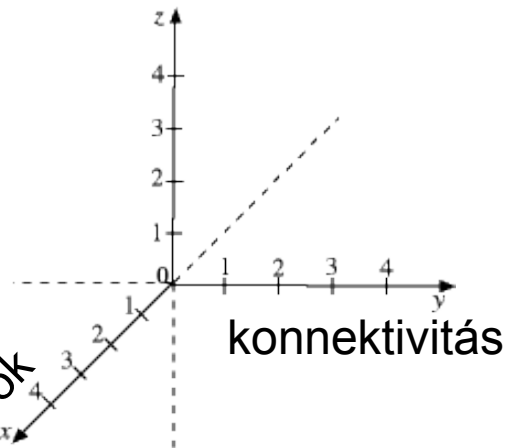

Multi-functional zones where compatible land uses can join forces to create land management combinations that support multiple land uses in the same spatial area, e.g. food production and recreation

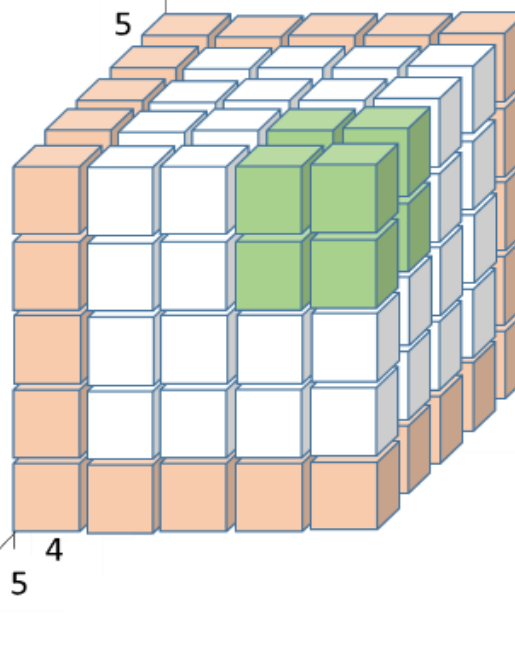
A ZI ÁLLAPOTÉRTÉKELÉS ÉS FEJLESZTÉS LOGIKÁJA

ökológiai állapot

Ökológiai állapot

Összekapcsoltság

Ökoszisztéma-szolgáltatás

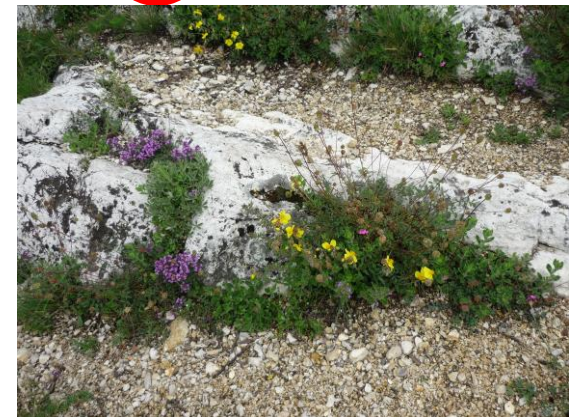

NÖSZTÉP ökológiai állapot alapján, de egységesen (példák)

Vizek: VKI alapján

			ZI	transz.
3110-3400	Gyepek	2-fokozatú kompozit gyepértékelés (ÖÁ)	3-5	1-->3 2-->5
3500	Máshová nem besorolható lágyszárú növényzet	2-fokozatú kompozit gyepértékelés (ÖÁ)	2-3	1-->2 2-->3
4101-4309	Erdők	5-fokozatú kompozit erdőértékelés (ÖÁ)	3-5	1-3-->3; 4-->4 5-->5

Szakértői becsléssel
(Ö. állapot alapján)

ZI ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT

A természetvédelem országos programja.

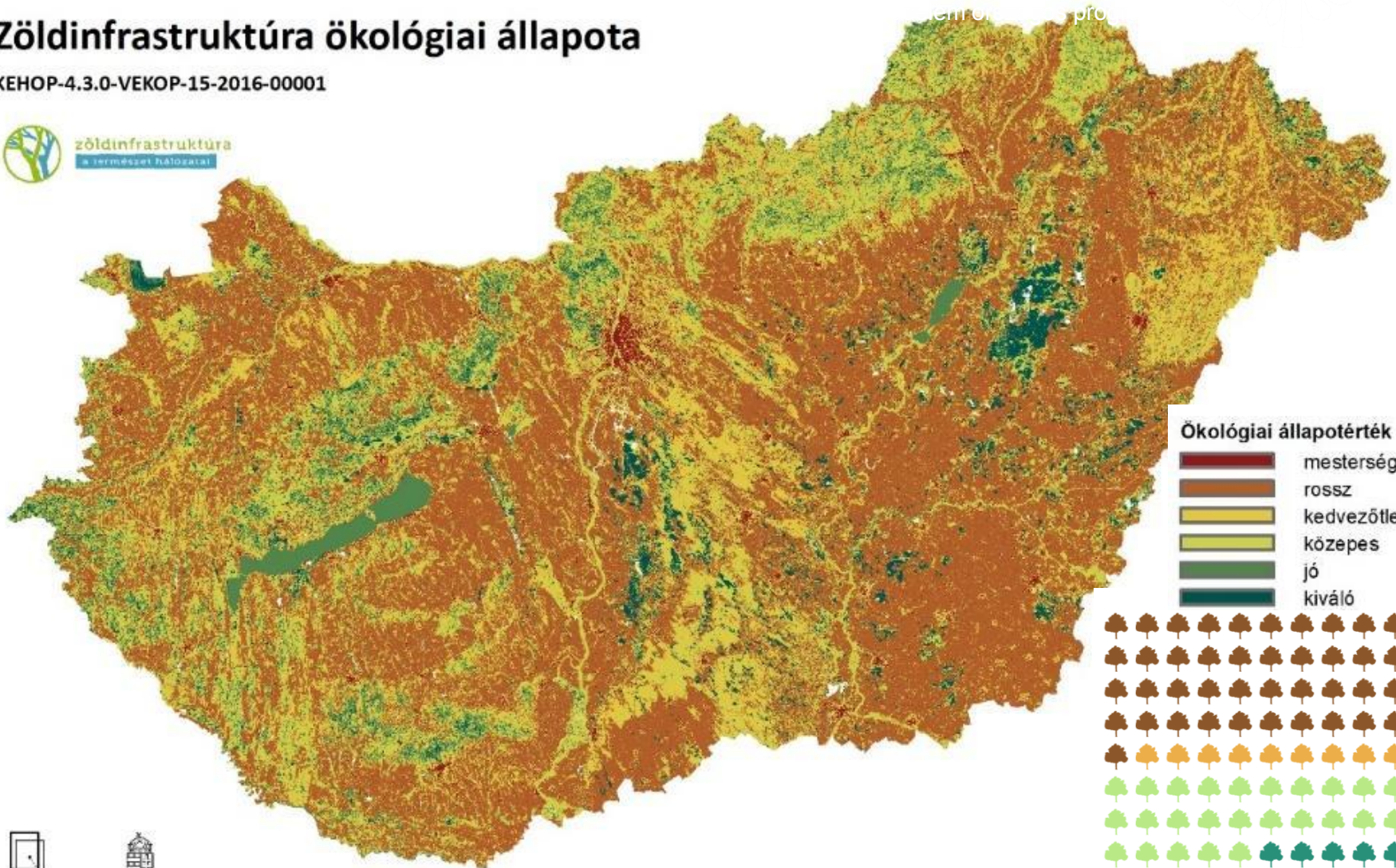
Ökoszisztéma típus	Érték	NÖSZTÉP, ZI és VKI állapotminősítés indikátorai
Beépített	0	Nem értékelt
Zöldfelületek	2-3	Faborítás
Szántó, szőlő, gyümölcsös	1-2	Természetszerű élőhelyek aránya, táblaméret, termesztett növények száma, pihentetett területek, zöldugar, lucerna, kukorica aránya, MTÉT, AKG (MEPAR adatbázis)
Gyepes és időszakos vízhatás alatti élőhelyek	3,5	Gyepes és természetű élőhelyek aránya, állóvizek, csatornák, utak távolsága, AKG területek aránya, vízborítás gyakorisága
Erdők	3-5	Fafajösszetétel és szerkezeti jellemzők (ESZIR adatbázis)
Vízben álló mocsár/láp	3-5	Vizes élőhelyek, természetű élőhelyek aránya, vízborítás gyakorisága, vizek, utak jelenléte, vizes élőhelyek sokfélesége
Vízfolyások és állóvizek	1-5	VKI: víztest állapota = ökológiai állapot (biológiai, fizikai-kémiai elemek, hidromorfológia, szennyezők) + kémiai állapot (veszélyes anyagok)

I. ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT

Zöldinfrastruktúra ökológiai állapota

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

Ökológiai állapotérték

- mesterséges felszín
- rossz
- kedvezőtlen
- közepes
- jó
- kiváló

rossz (48.86%) kedvezőtlen (9.25%)
közepes (31.41%) jó (5.13%) kiváló (5.35%)

Konnektivitás: egy táj milyen mértékben segíti a forrásokat nyújtó foltok közti mozgást, mennyire átjárható

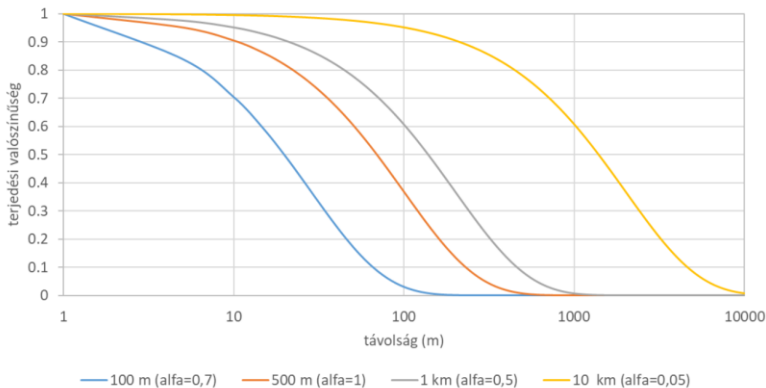
Izoláció/fragmentáltság: terjedési akadályok, hiányzó összeköttetések

Ökoszisztéma alaptérkép alapján

Fajok terjedőképessége

Élőhelyek átjárhatósága

4308	Egyéb, többletvízhatással érintett őshonos dominanciájú erdők	1
4309	Egyéb, többletvízhatással érintett elegyes lomberdők	1
4401	Tülevelűek dominálta ültetvények	0,2
4402	Akác dominálta ültetvények	0,2
4403	Nemesnyár- és fűz dominálta ültetvények	0,2
4404	Egyéb idegenhonos lombos fajok dominálta erdők	0,2
4501	Pusztavágás	0,6

Konnektivitás index

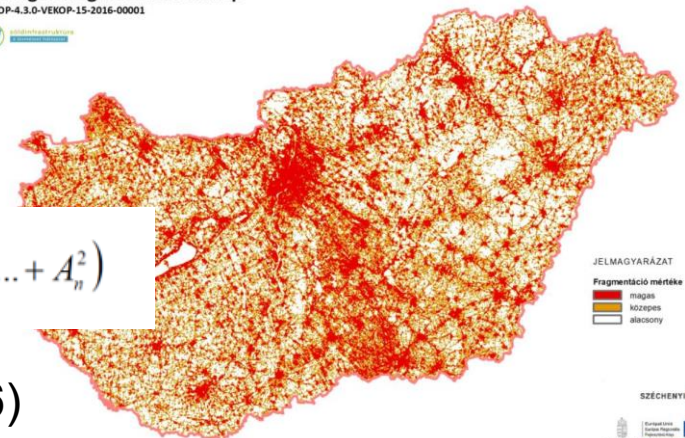
$$C_i = \sum_{j|D_{ij} < D_0} Q_j \times e^{-\alpha \times D_{ij}}$$

modellezéssel

Fragmentáltság:
effektív hálóméret
250*250 m

$$m_{\text{eff}} = \frac{1}{A_{\text{total}}} (A_1^2 + A_2^2 + \dots + A_i^2 + \dots + A_n^2)$$

Országos fragmentáció térkép
KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

VKI víztestkategória szerinti beosztás (OVF 2016)

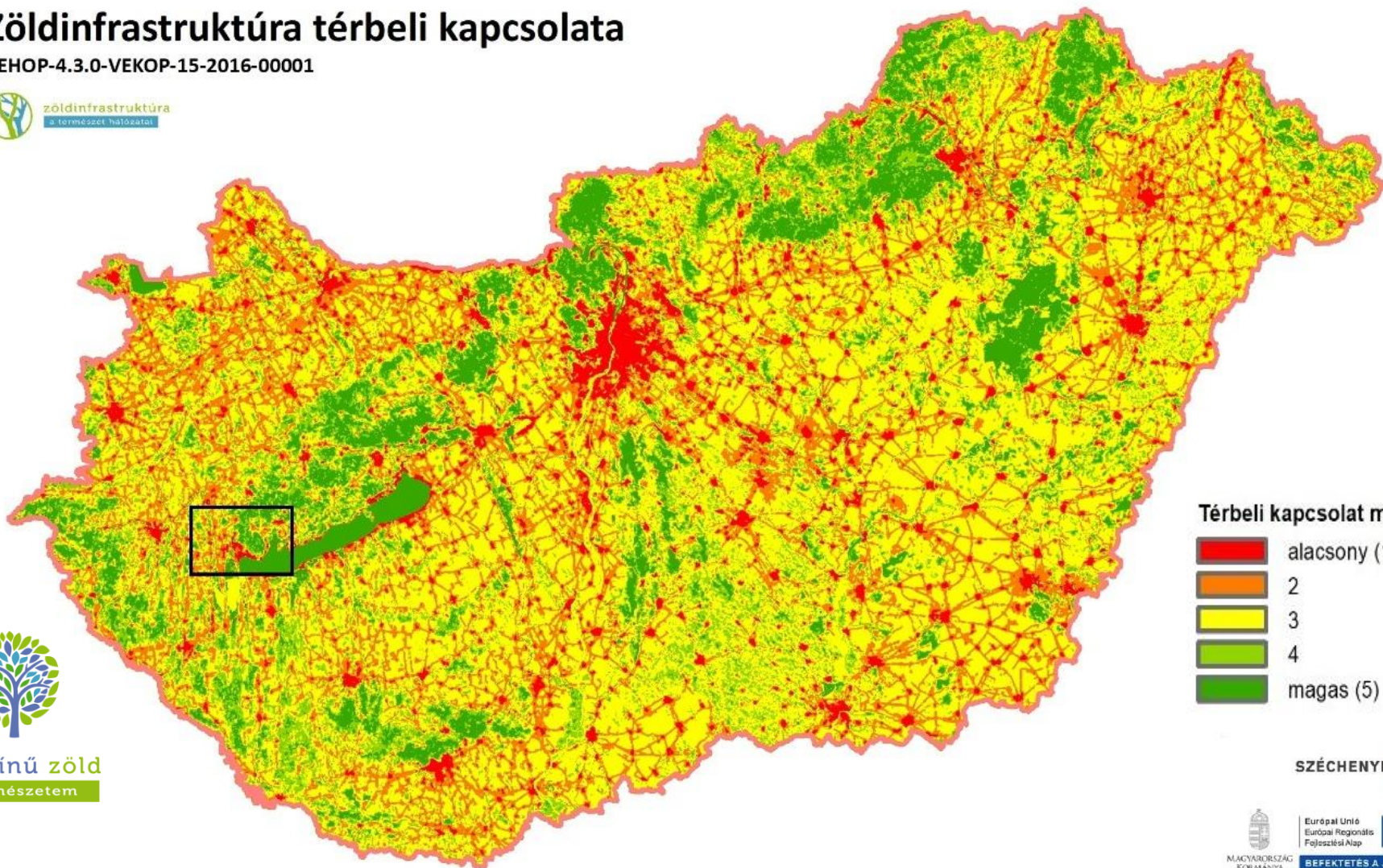
II. KONNEKTIVITÁS

A természetvédelem országos programja.

Zöldinfrastruktúra térbeli kapcsolata

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

Térbeli kapcsolat mértéke

- alacsony (1)
- 2
- 3
- 4
- magas (5)

sokszínű zöld
a természetem

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

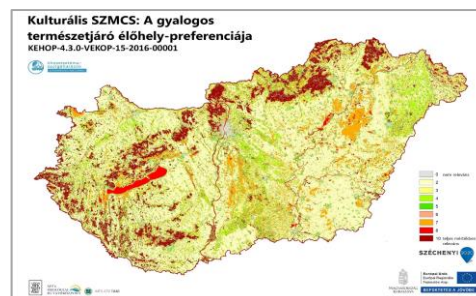
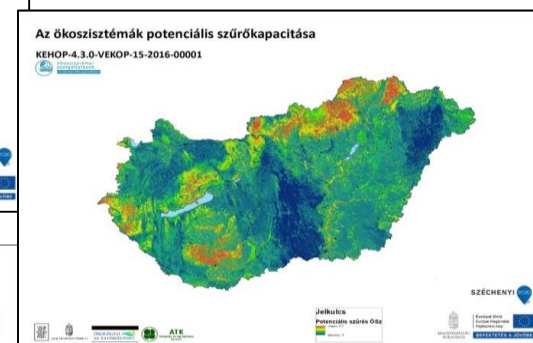
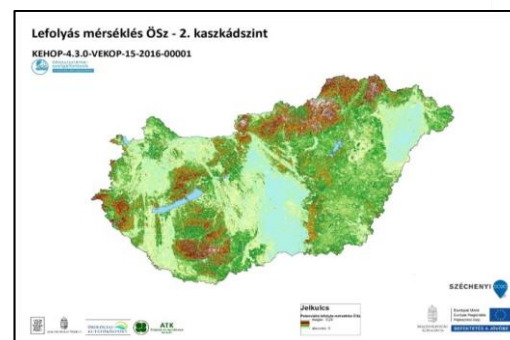
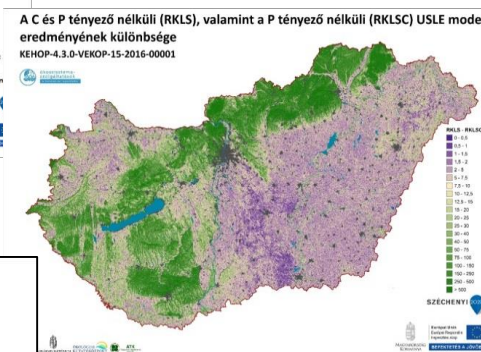
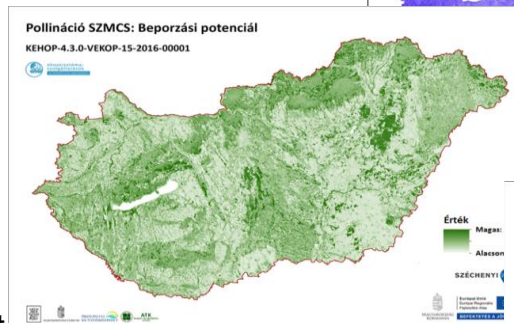
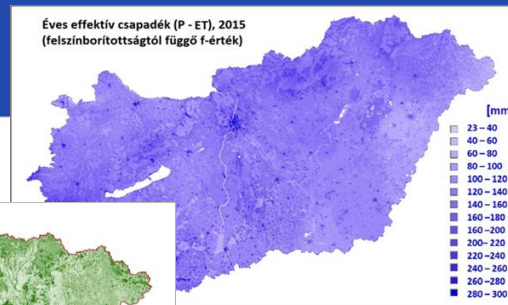

6 külterületi ÖSz indikátor felhasználásával (ellátó nélkül) + 6 települési

Ökoszisztéma-szolgáltatás főtípus	Ökoszisztéma-szolgáltatás	Indikátor
Külterületi Szabályozó /támogató	Táji mikroklíma-szabályozás	Éves effektív csapadék: csapadék és párolgás különbsége
	Pollináció	Vadméhek általi beporzási potenciál
	Erózió elleni védelem	Tényleges erózió elleni védelem: visszatartott talaj mennyisége
	Dombvidéki árvízi kockázatcsökkentés	Potenciális lefolyás-mérséklés
	Potenciális szűrőkapacitás	Diffúz tápanyag-terhelések szabályozása
Külterületi Kulturális	Rekreáció	Gyalogos természetjáró élőhely-preferenciája kompozit indikátor
Települési: Szabályozó és kulturális	Levegőszűrés	Zöldfelületek aránya
	Zajterhelés csökkentés	Egy főre jutó zöldfelület területe
	Rekreáció	Fás borítottság aránya a belterülethez viszonyítva
	Egészségmegőrzés	Biomassza (NDVI) aránya a bel-területen
	Csapadékvíz-gazdálkodás	
	Klímaadaptáció	Településszegély fásítottsága

ŐSZ. INDIKÁTOROK

- 1) **Táji mikroklíma:** effektív csapadék, a csapadék és párolgás különbsége
  - 2) **Pollináció:** vadméhek általi beporzási potenciál
  - 3) **Erózió elleni védelem:** visszatartott talaj mennyisége
  - 4) **Dombvidéki árvízi kockázatcsökkentés:** pot. Lefolyásmérséklés
  - 5) **Potenciális szűrőkapacitás:** diffúz tápanyagterhelés szabályozása
  - 6) **Kulturális:** gyalogos természetjárás élőhelyek vonzereje
- + 5 települési indikátor

III. ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁS

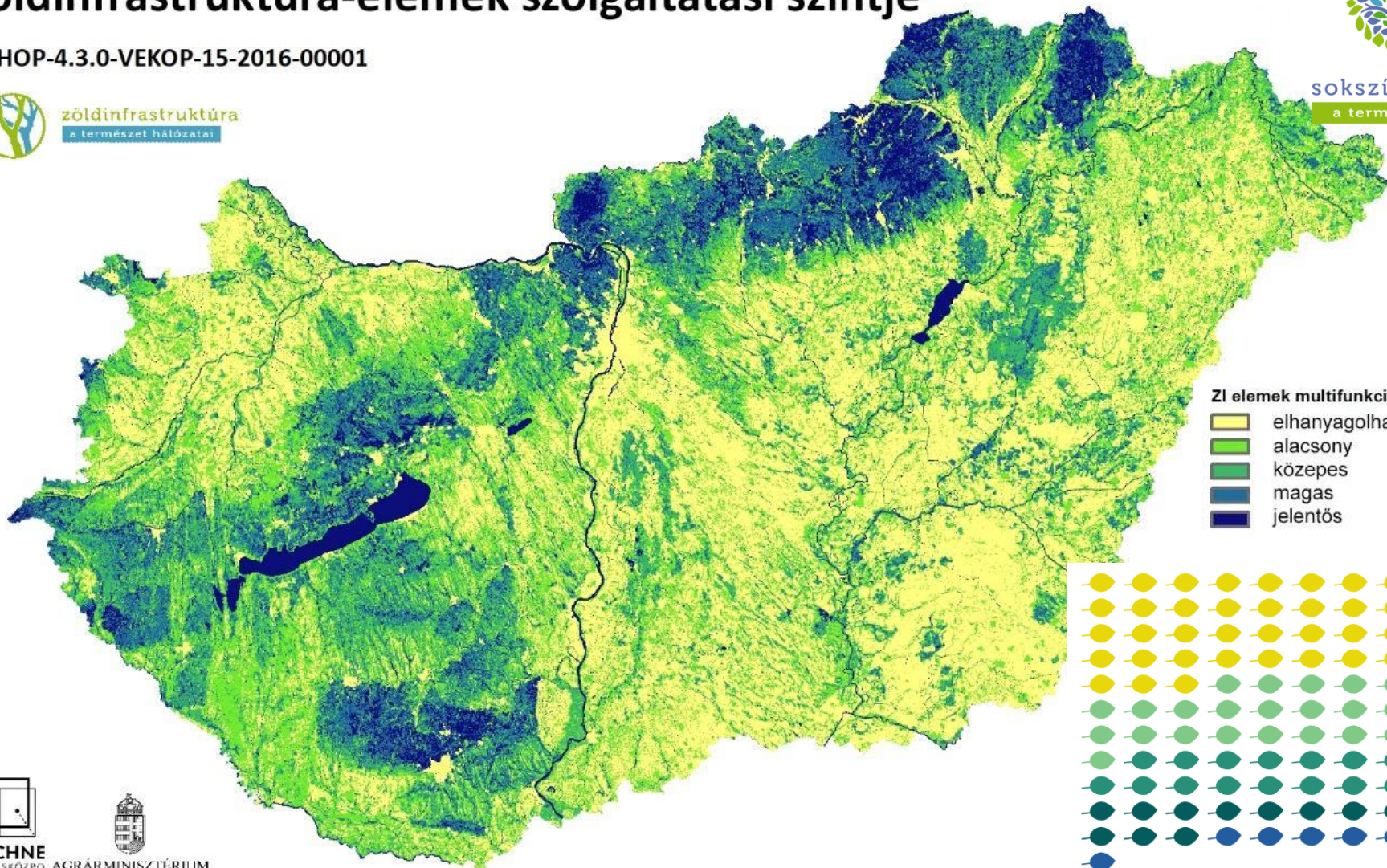
sokszínű zöld
a természetem

Zöldinfrastruktúra-elemek szolgáltatási szintje

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

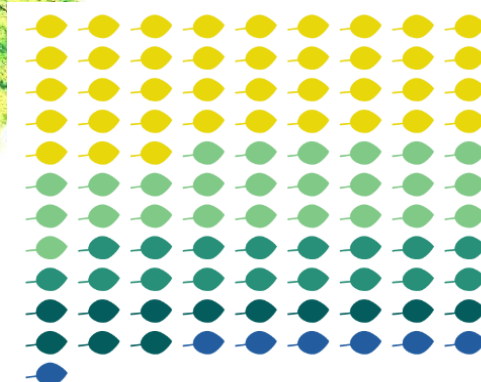

zöldinfrastruktúra
a természet hálózatai

ZI elemek multifunkcionalitása

- elhanyagolható
- alacsony
- közepes
- magas
- jelentős

elhanyagolható (38.78%)   alacsony (24.78%)
közepes (17.24%)   magas (11.85%)   jelentős (7.36%)

LECHNE
TUDÁSKÖZPONT AGRÁRMINISZTERIUM

HÁRMAS KOMPOZIT

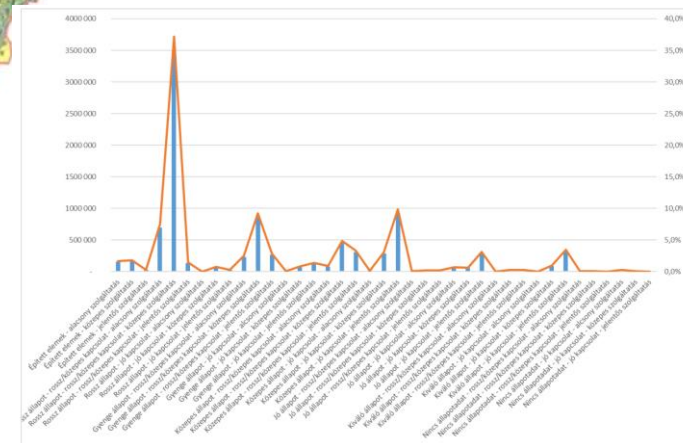
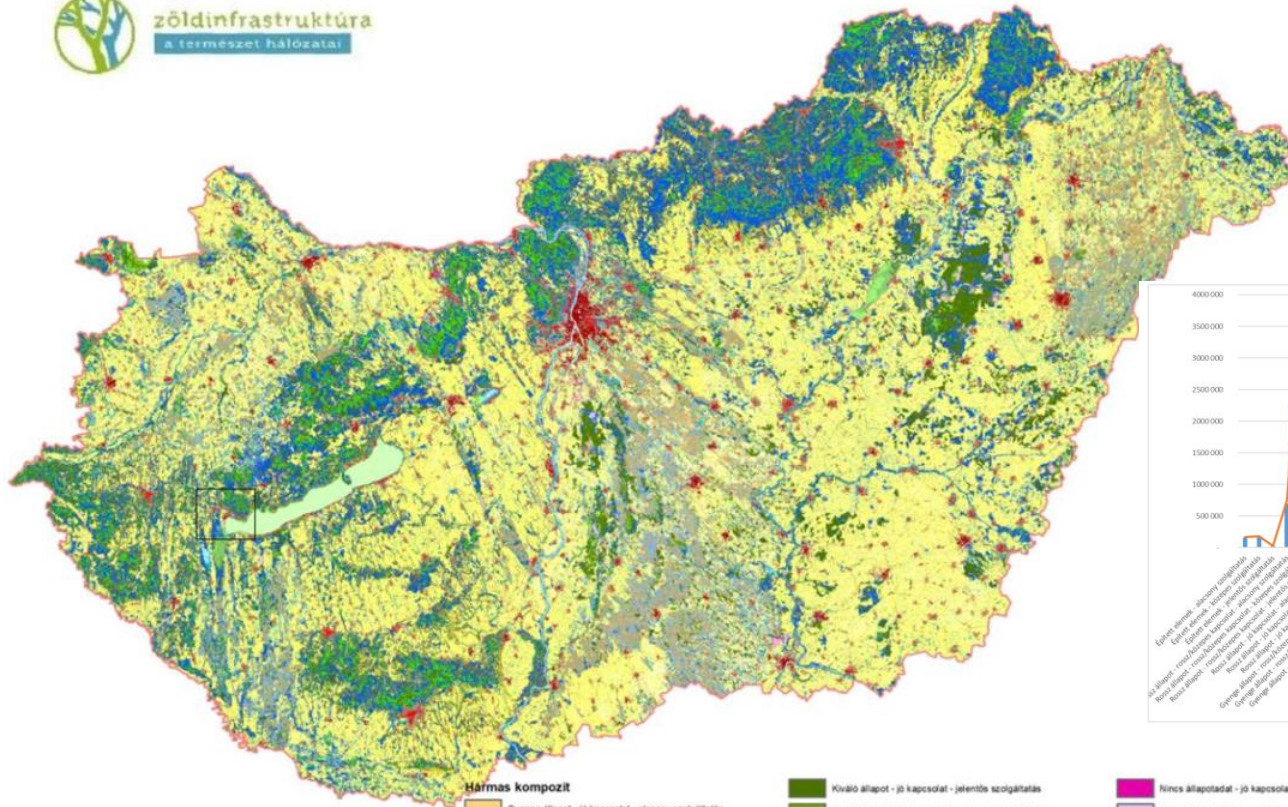

A természetvédelem országos programja.

Ökológiai állapot		Térbeli kapcsolatok		Ökoszisztéma-szolgáltatás	
Kategória		Kategória		Kategória	
0	Épített elemek				
1	rossz állapot	1	rossz/közepes kapcsolat	1	alacsony ÖSZ
2	gyenge állapot	2		2	közepes ÖSZ
3	közepes állapot	3		3	
4	jó állapot	4	jó kapcsolat	4	jelentős ÖSZ
5	kiváló állapot	5		5	
6	nincs állapotadat				

HÁRMAS KOMPOZIT = ZI ÁLLAPOTÉRTÉKELÉS

Háromszög

- Gyenge állapot - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Gyenge állapot - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Gyenge állapot - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Gyenge állapot - rossz/közepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Gyenge állapot - rossz/közepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Gyenge állapot - rossz/közepes kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Jó állapot - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Jó állapot - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Jó állapot - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Jó állapot - rossz/közepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Jó állapot - rossz/közepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Jó állapot - rossz/közepes kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Kiváló állapot - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás

- Kiváló állapot - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Kiváló állapot - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Kiváló állapot - rossz/közepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Kiváló állapot - rossz/közepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Kiváló állapot - rossz/közepes kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Közepes állapot - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Közepes állapot - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Közepes állapot - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Közepes állapot - rossz/közepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Közepes állapot - rossz/közepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Közepes állapot - rossz/közepes kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Nincs állapotadat - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Nincs állapotadat - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás

- Nincs állapotadat - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Nincs állapotadat - rossz/közepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Nincs állapotadat - rossz/közepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Nincs állapotadat - rossz/közepes kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Rossz állapot - jó kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Rossz állapot - jó kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Rossz állapot - jó kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Rossz állapot - rossz/közepes kapcsolat - alacsony szolgáltatás
- Rossz állapot - rossz/közepes kapcsolat - jelentős szolgáltatás
- Rossz állapot - rossz/közepes kapcsolat - közepes szolgáltatás
- Épített elemek - alacsony szolgáltatás
- Épített elemek - jelentős szolgáltatás
- Épített elemek - közepes szolgáltatás

SZÉCHENYI 2020

MEGLÉVŐ ZI HÁLÓZAT

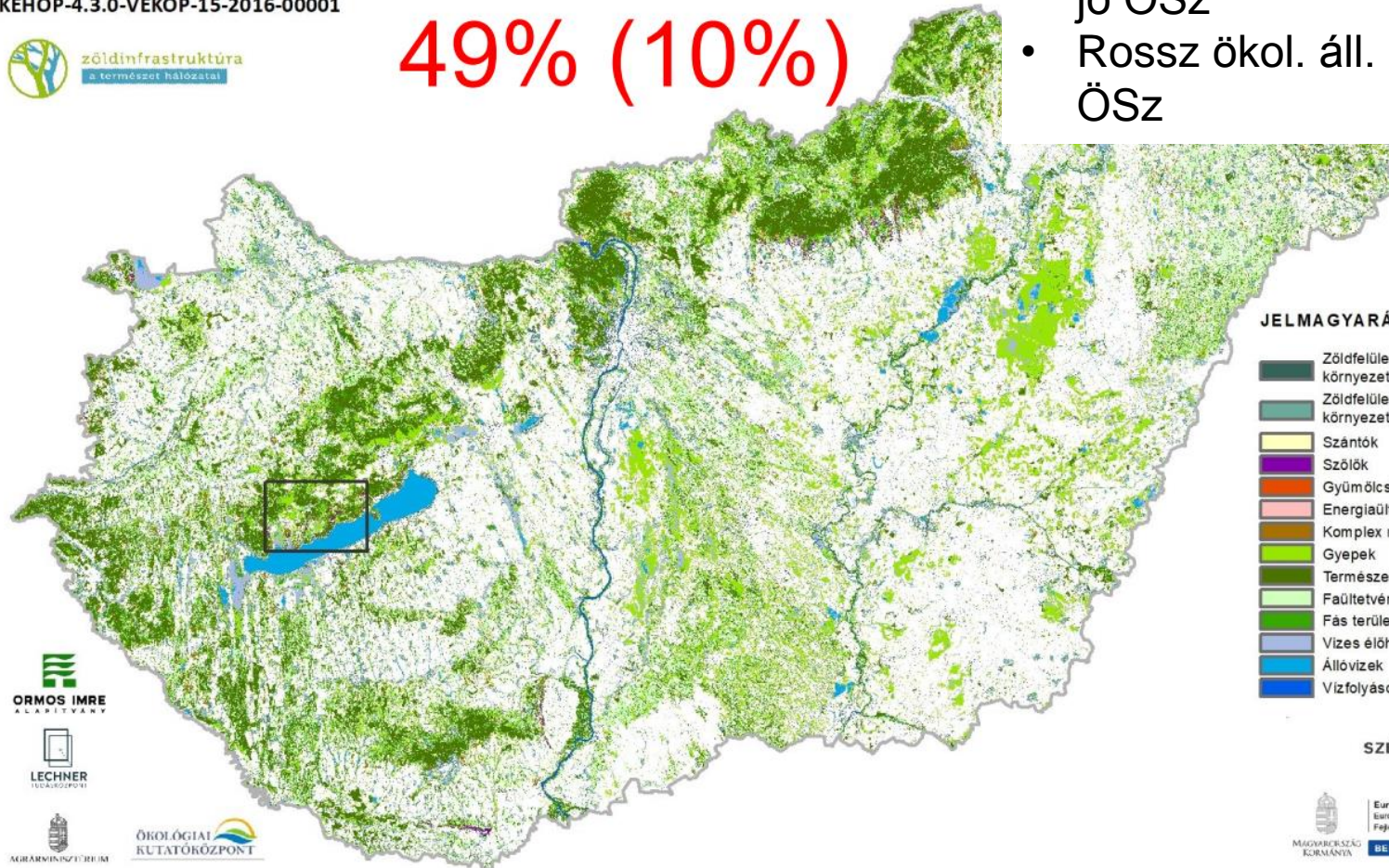
- Összes víztest
- Kiváló, jó, közepes ökológiai állapot
- Gyenge öko. áll. de közepes, jó ÖSz
- Rossz ökol. áll. de magas ÖSz

Az országos zöldinfrastruktúra meglévő hálózati elemei felszínborítás szerint

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

49% (10%)

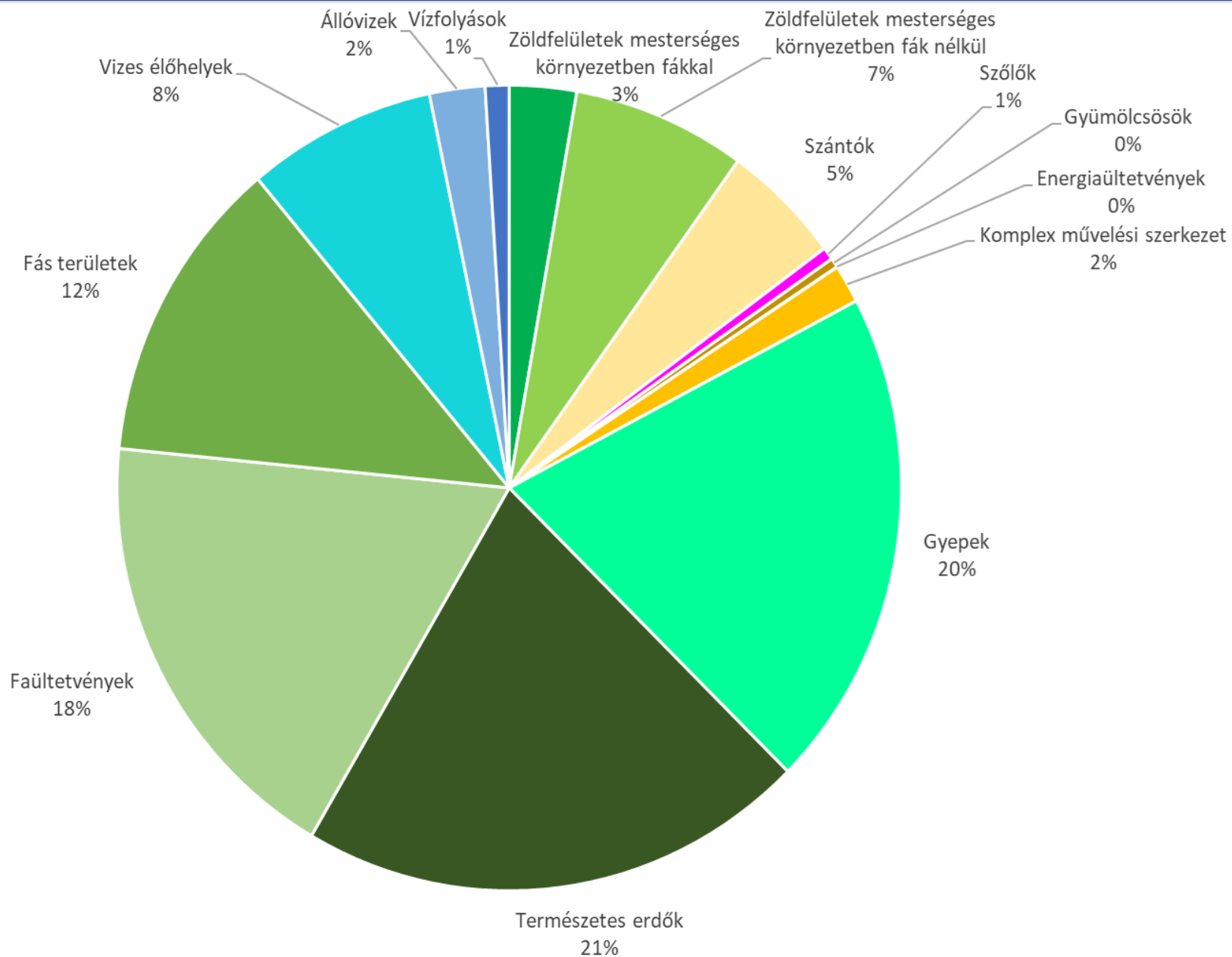

JELMAGYARÁZAT

- Zöldfelületek mesterséges környezetben fákkal
- Zöldfelületek mesterséges környezetben fák nélkül
- Szántók
- Szőlők
- Gyümölcsösök
- Energiaültvények
- Komplex művelési szerkezet
- Gyepek
- Természetes erdők
- Faültvények
- Fás területek
- Vizes élőhelyek
- Állóvizek
- Vízfolyások

A MEGLÉVŐ ZI HÁLÓZAT FELSZÍNBORÍTÁSA

EU javaslata a ZI fejlesztésre 2018

Restoration Prioritization Framework (Lammerant et al. 2013)

1 szint

közeli-természetes

2 szint

enyhe degradáció

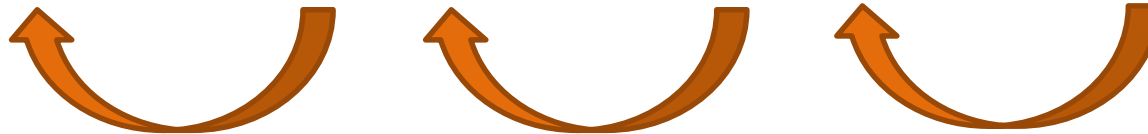
3 szint

erős degradáció

4 szint

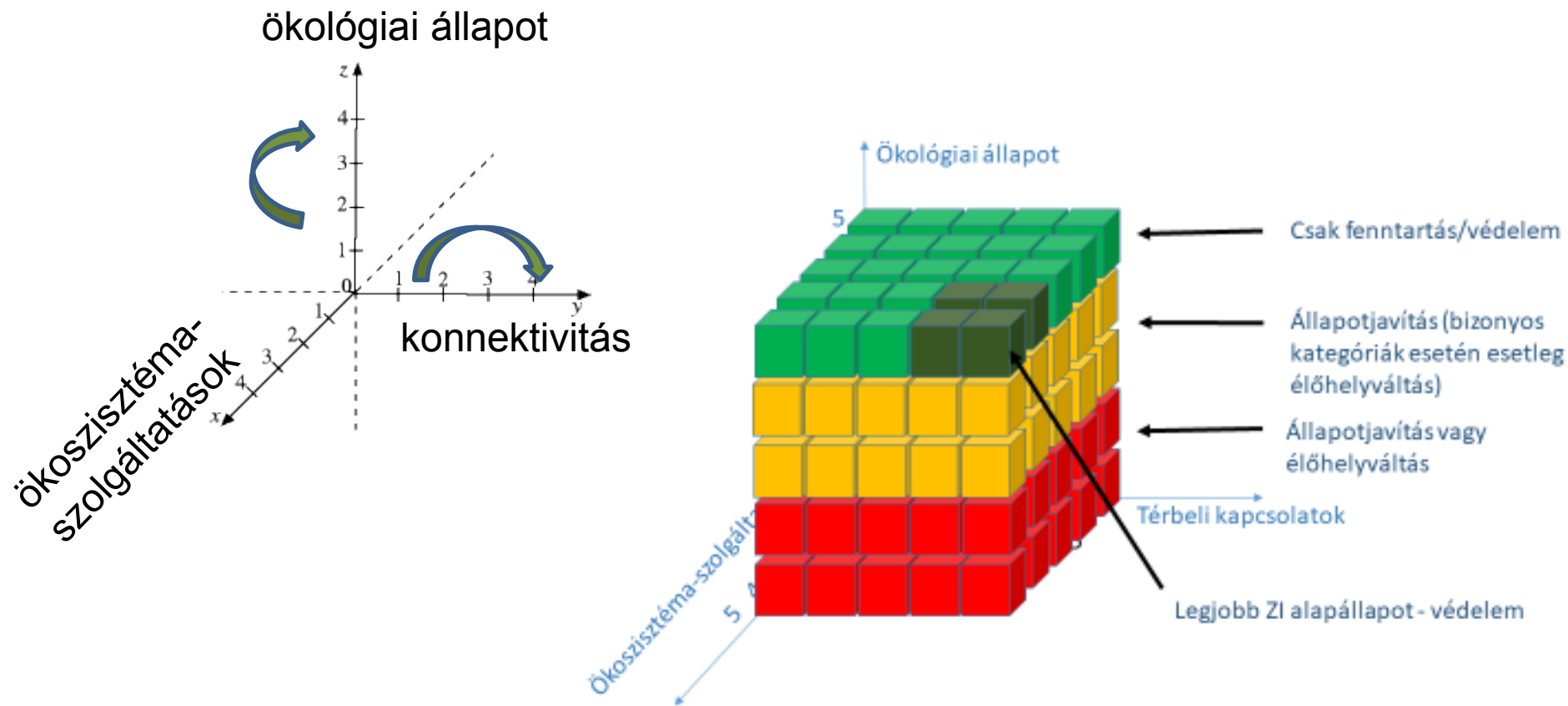
erősen átalakított

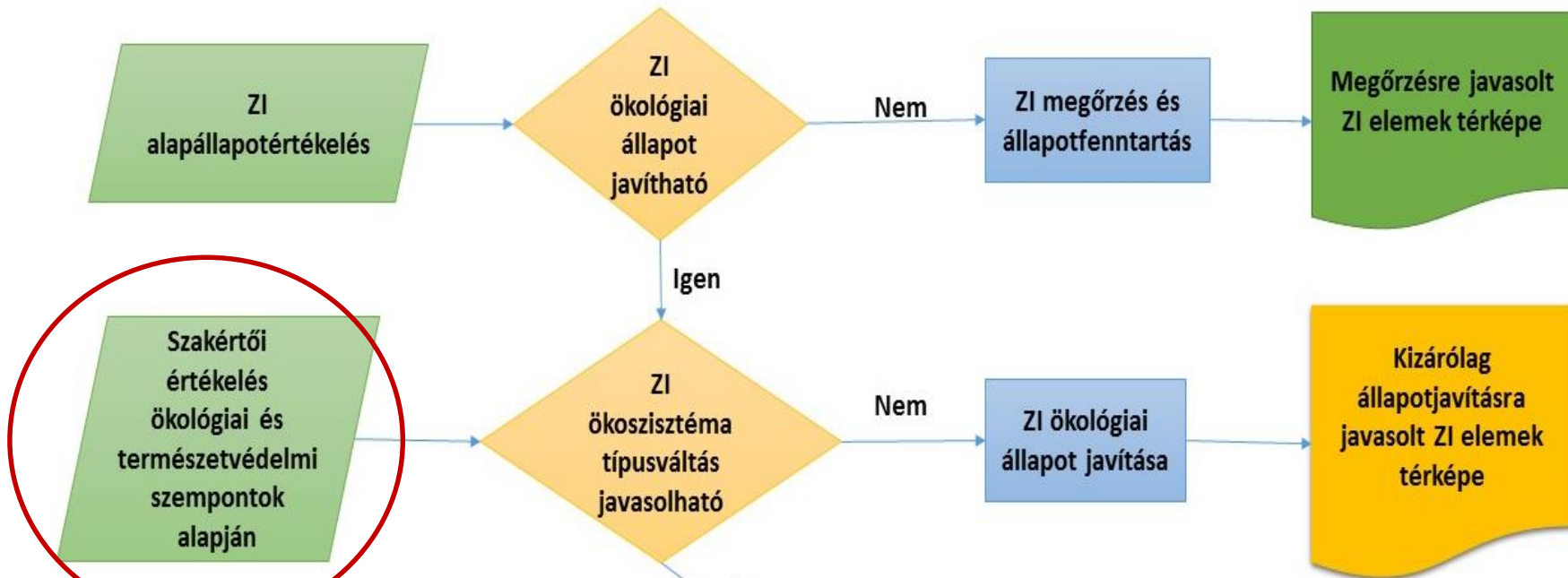
Bármilyen feljebb lépés a szintek között beleszámít a 15 %-os restaurációba
(EU BD Stratégia 2020)

Hazai: 5 fokozat, három tengely mentén

A HÁROM TENGELE

AUTOMATIZÁLÁS MELLETT MÉRLEGELÉS

cél	KOD	LEVEL3_NEV	Q-ZI	Zöldfelületek mesterséges környezetben	1410	Zöldfelületek mesterséges környezetben	1420	Szántóföldek	2100	Szántóföldek	2100	Szőlők	2210	Gyümölcsösök, bogrósok és egyéb ültetvények	2220	Gyümölcsösök, bogrósok és egyéb ültetvények	2220	Energiaültetvények	2230	Komplex művelési szerkezet épületek	2310	Komplex művelési szerkezet épületek	2320	Nyílt homokpuszta gyepek	3110	Nyílt homokpuszta gyepek	3110	Zárt gyepek homokon	3120	Zárt gyepek homokon	3120	Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek	3200
1410 Zöldfelületek mesterséges környezetben fákkal	3			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
1420 Zöldfelületek mesterséges környezetben fák nélkül	2			1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	5	5	5	5	5	5	5	5	
2100 Szántóföldek	1			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	5	5	5	5	5	5	5	5	
2100 Szántóföldek	2			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	5	5	5	5	5	5	5	5	
2210 Szőlők	1			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
2220 Gyümölcsösök, bogrósok és egyéb ültetvények	1			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
2220 Gyümölcsösök, bogrósok és egyéb ültetvények	2			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

ZI ökológiai állapot javítása és ZI ökoszisztématípus váltás egyaránt lehetséges

Potenciálisan ökoszisztéma váltással restaurálható ZI elemek térképe

ZI ÁLLAPOTTEREK LEHATÁROLÁSA

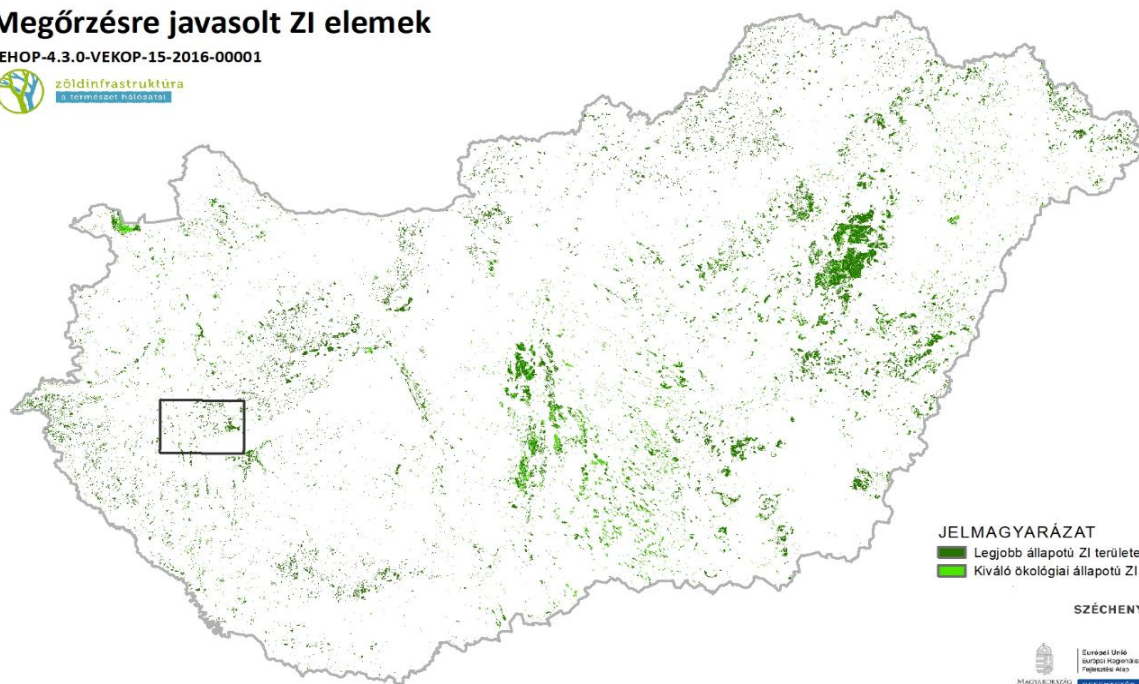

**Ökológiai állapotnak
kiemelt szerepe van -
ha az javul, javul az ÖSZ és
konnektivitás is**

országosan 5%
(460 803 ha)

Megőrzésre javasolt ZI elemek

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

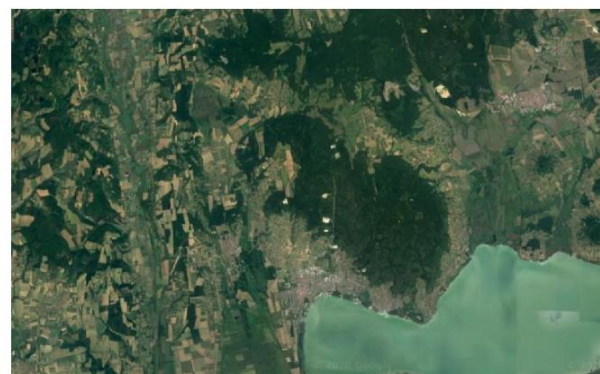
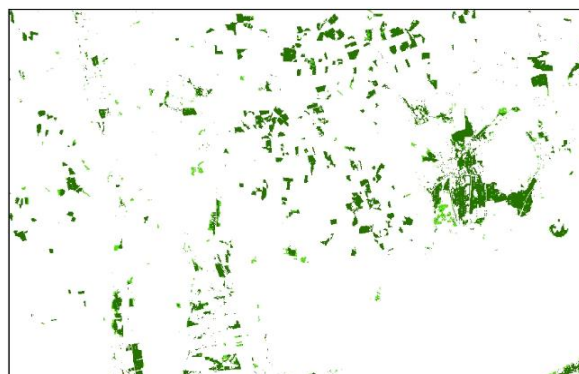
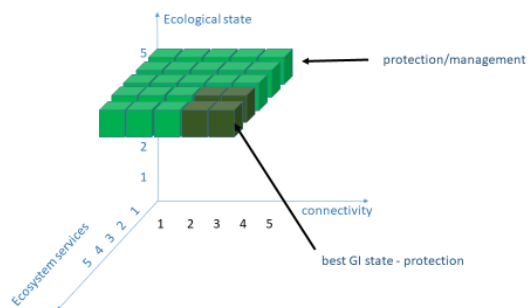

JELMAGYARÁZAT

Legjobb állapotú ZI területek

Kiváló ökológiai állapotú ZI területek

SZÉCHENYI 2020

POTENCIÁLIS BEAVATKOZÁSI TERÜLETEK

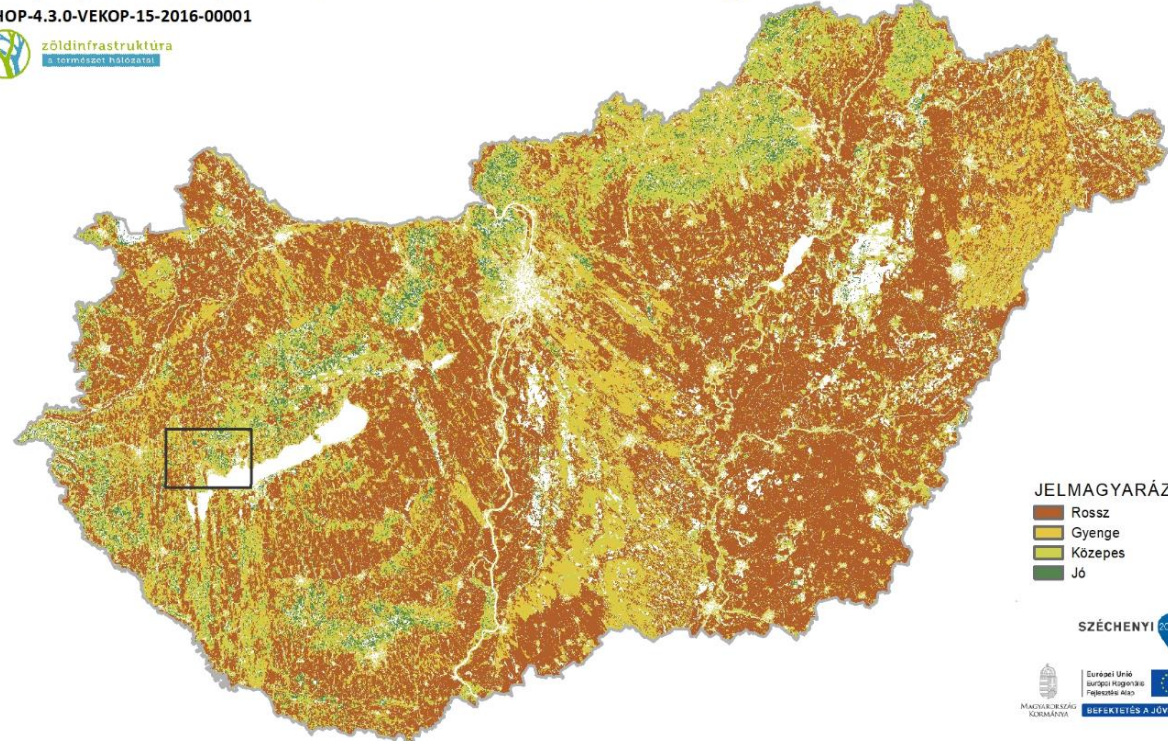

Állapotjavításra javasolt ZI elemek kiindulási ökológiai állapota

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

Országosan 88%
(8,2 M ha)

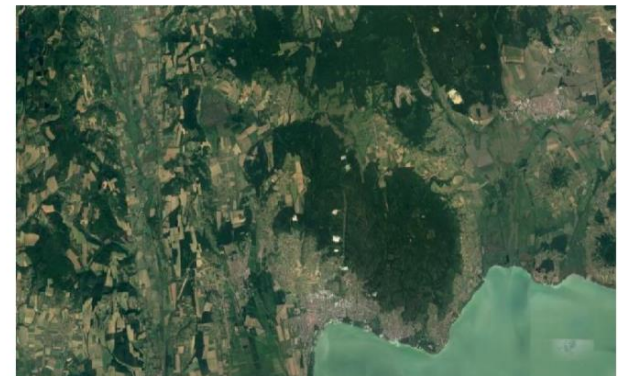
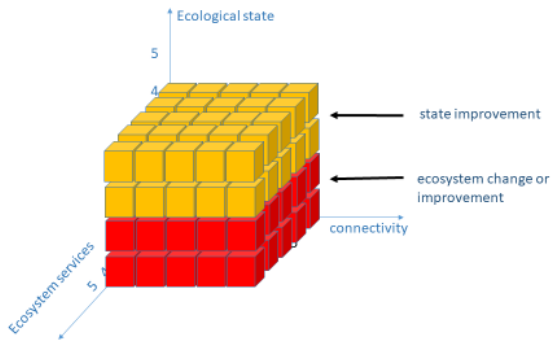

JELMAGYARÁZAT

- Rossz
- Gyenge
- Közepes
- Jó

SZÉCHENYI 2020

Magyarország Kormányát
Európai Unió
Eggyütt vagyunk
Fejlesztés Áll
Befejeletés a Jövőbe

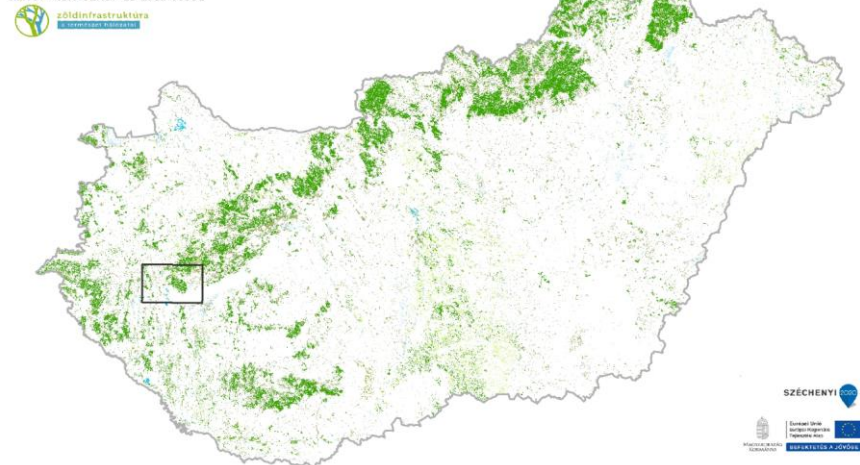

ÁLLAPOTJAVÍTÁS – ÉLŐHELYVÁLTÁS (TERÜLETHASZNÁLAT VÁLTÁS)

Kizárólag állapotjavításra javasolt ZI elemek élőhelyi besorolása

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

JELMAGYARÁZAT

- Homoki gyepek
- Szikkalibővásokkal tarkított gyepek
- Zárt gyepek kötött talajon vagy domb és hegyvidéken
- Többietvzhatástól független (TVFLN) erdők
- Természetszerűbb galériaerdők
- Egyéb vízhatás alatt álló (TVHA) erdők
- Lágy száru dominanciájú vizes élőhelyek
- Fás száru dominanciájú vizes élőhelyek

Potenciálisan ökoszisztéma váltással restaurálható ZI elemek kiindulási élőhelyi besorolása

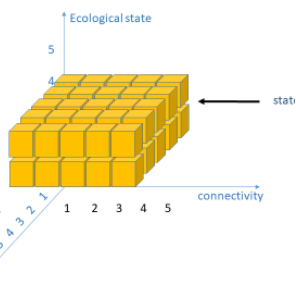
KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

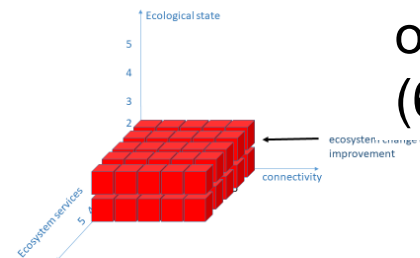
JELMAGYARÁZAT

- Zsírfüveltek mesterséges környezetben
- Szántóföldek
- Állandó kultúrák
- Komplex területek
- Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek
- Máshová nem besorolható lágy száru növényzet
- Többietvzhatástól független (TVFLN) erdők
- Természetszerűbb galériaerdők
- Egyéb vízhatás alatt álló (TVHA) erdők
- Idegénhonos fajok dominálta erdők, faültvények
- Erdőként nyíltántartott faállomány nélküli, vagy felújítás alatt álló területek
- Máshová nem besorolható fás száru terület
- Lágy száru dominanciájú vizes élőhelyek

országosan 13.4%
(1,25 M ha)

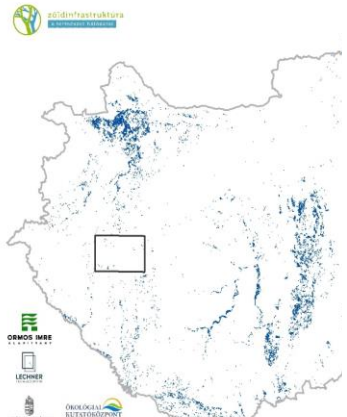
országosan 74.6%
(6,95 M ha)

A RESTAURÁCIÓS TERÜLETEK SZŪKÍTÉSE KONFLIKTUS TERÜLETEK ALAPJÁN

Relatív belvízzel érintett szántók területén

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

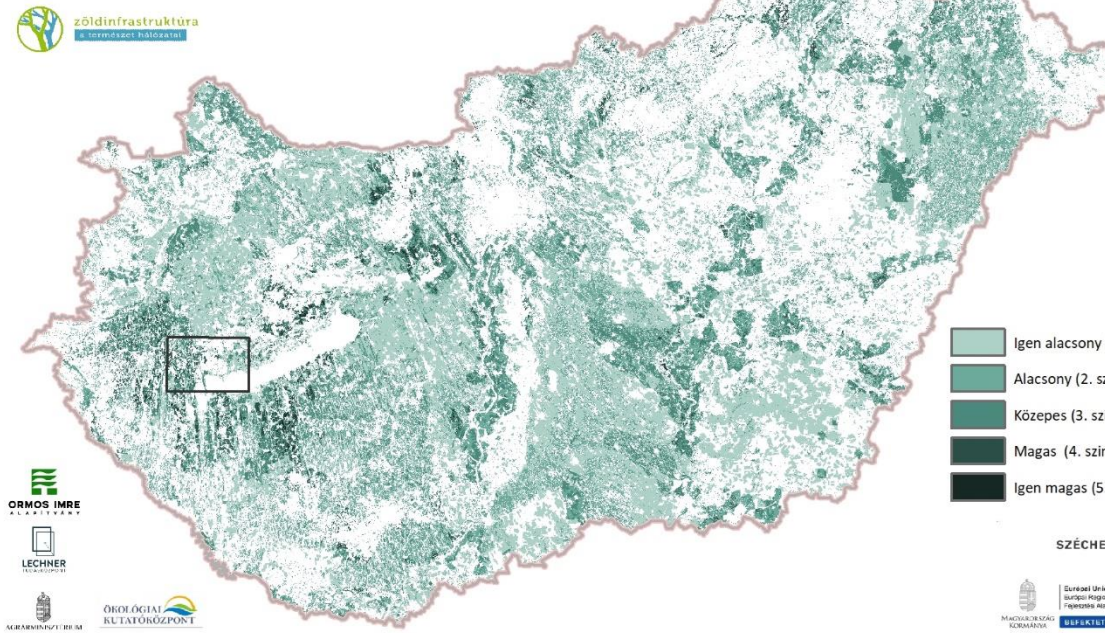
A fültetvényeket érintő beavatkozások

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

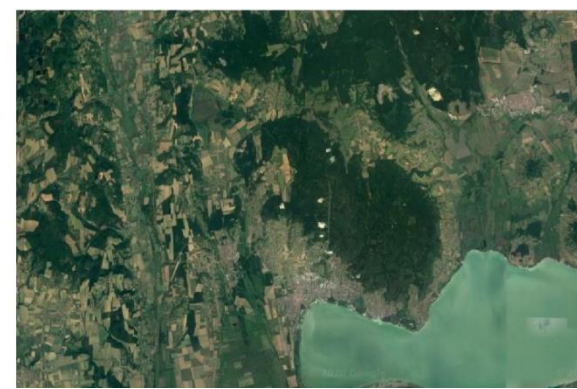
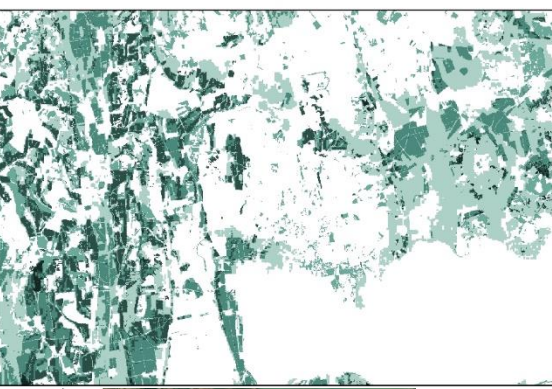
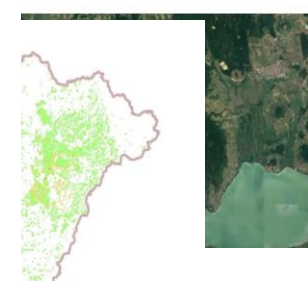
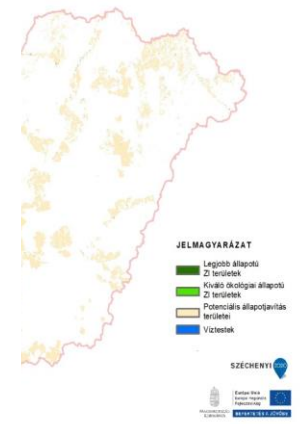

Összesített környezeti konfliktus

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

szántók beavatkozási területei

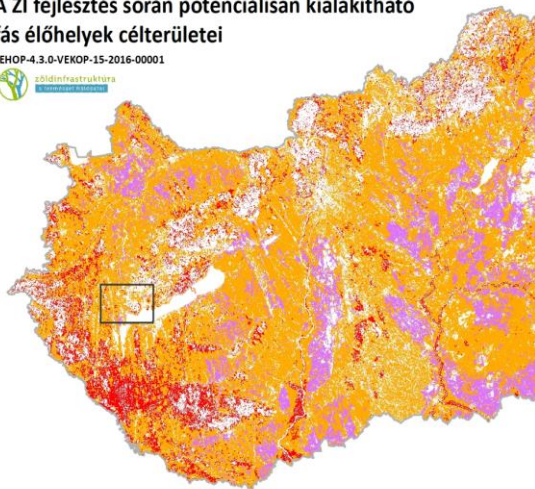

ORSZÁGOS ZÖLDINFRASTRUKTÚRA-FEJLESZTÉSI JAVASLATOK ÖKOSZISZTÉMA-VÁLTÁSSAL RESTAURÁLHATÓ ELEMEEK

célélőhelyek lehetséges körét az Á-NÉR élőhelytípusokra készült többretegű potenciális természetes vegetációmodell (MPNV) felhasználásával választottuk ki

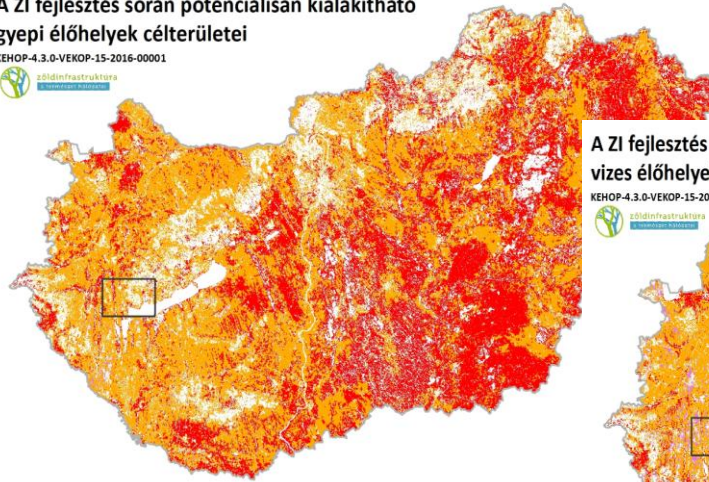
A ZI fejlesztés során potenciálisan kialakítható
fás élőhelyek célterületei

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

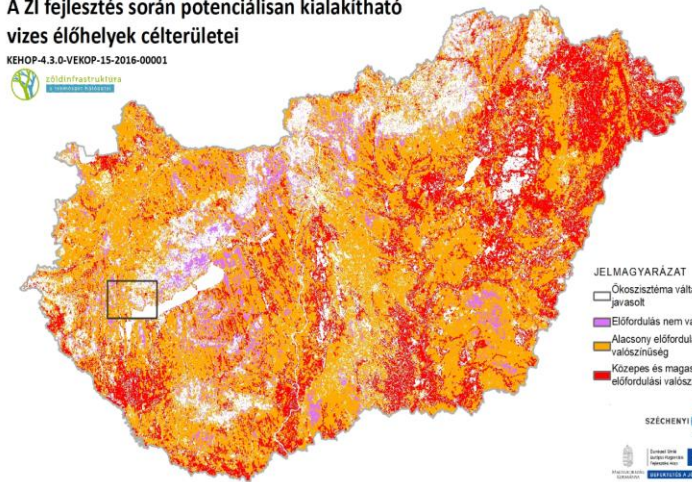
A ZI fejlesztés során potenciálisan kialakítható
gyepi élőhelyek célterületei

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

A ZI fejlesztés során potenciálisan kialakítható
vizes élőhelyek célterületei

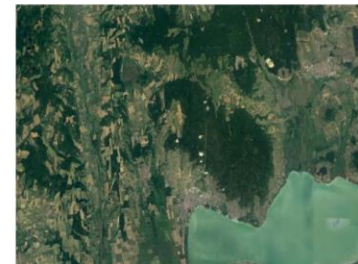
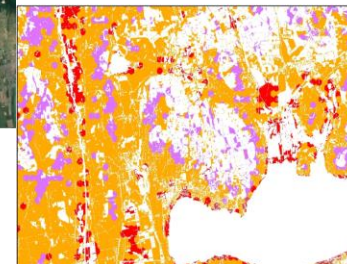
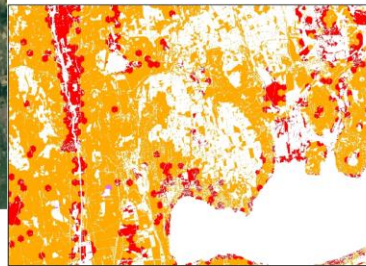
KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

JELMAGYARÁZAT

- Ökoszisztéma váltás nem javasolt
- Előfordulás nem valószínű
- Alacsony előfordulási valószínűség
- Közepes és magas előfordulási valószínűség

SZÉCHENYI

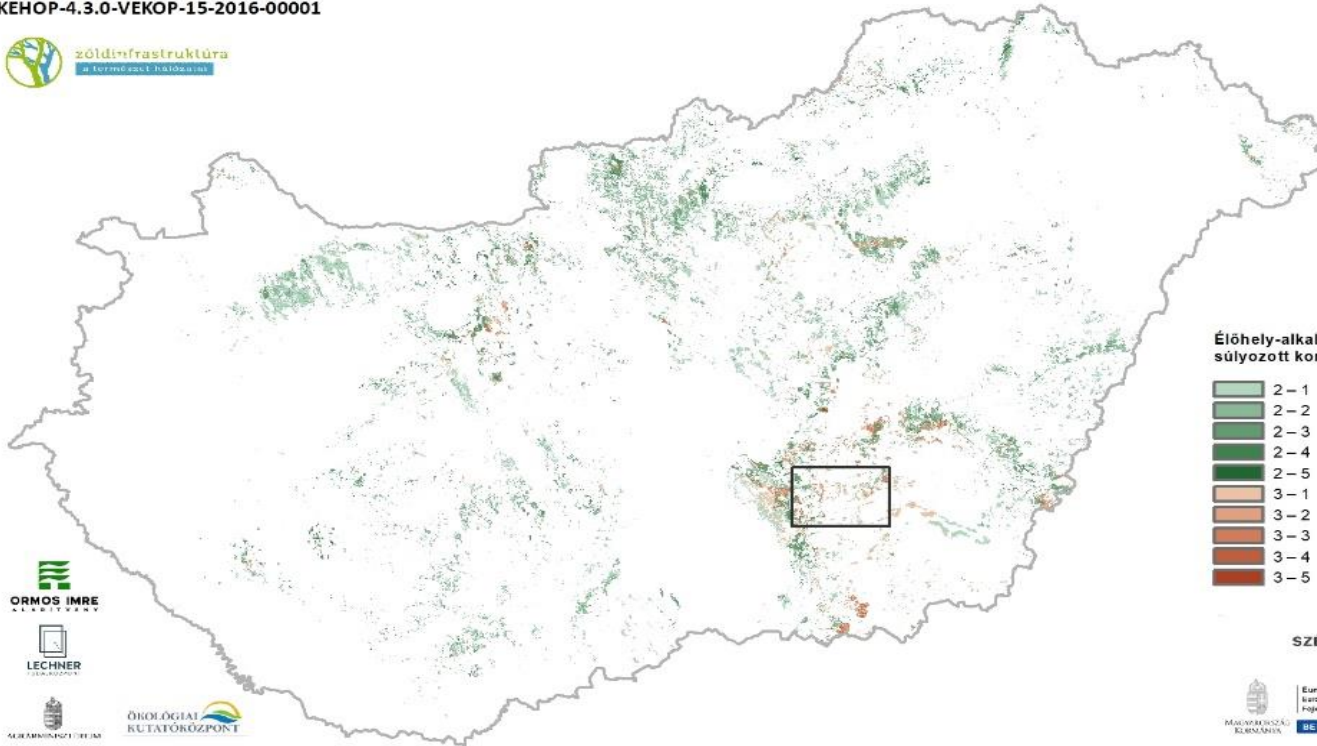

ÁNÉR SZINTRE MODELLEZÉS: MPNV (PÉLDA)

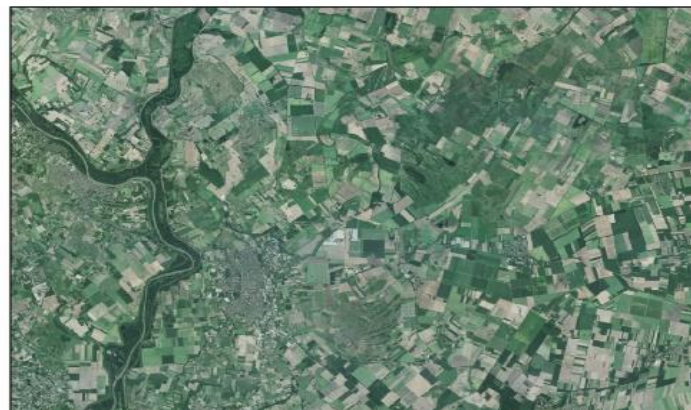

Kötött talajú sztyepprétek kialakítására alkalmas potenciális restaurációs területek alacsony talajértékszámú területeken

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

többféle szempont alapú lekérdezés

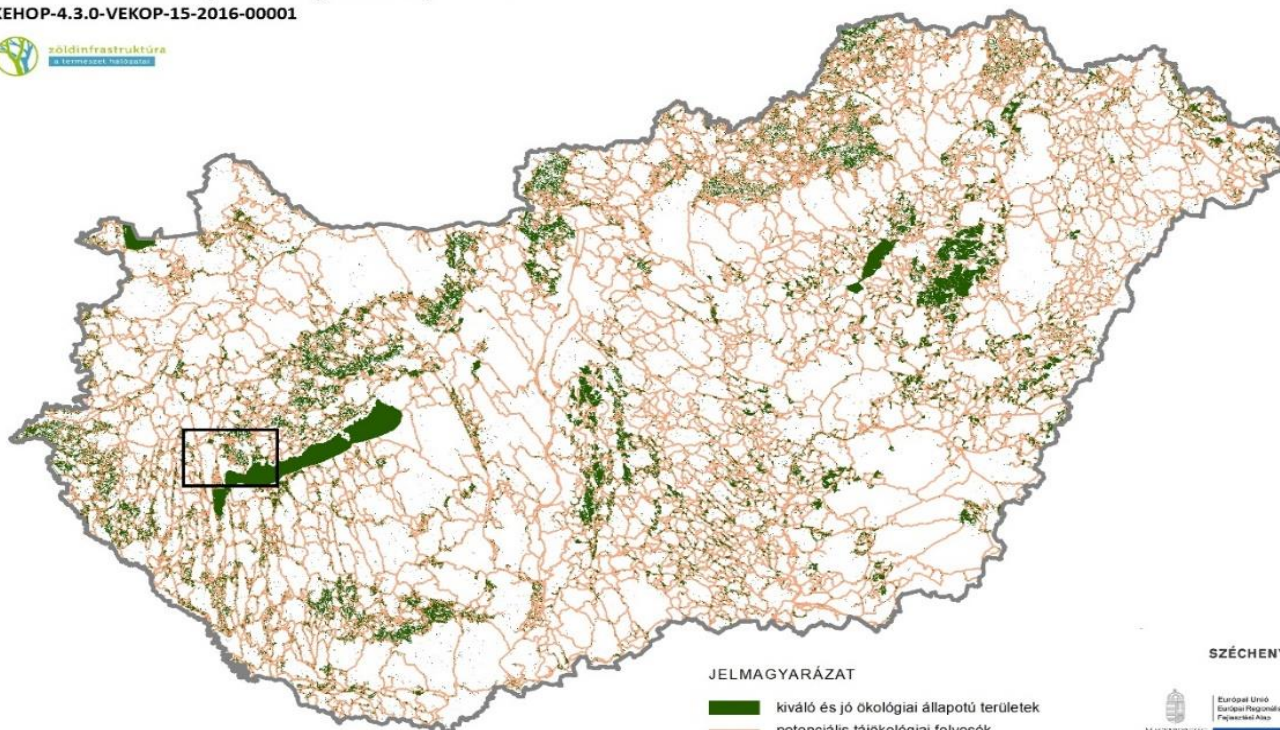

BEAVATKOZÁS LEHETSÉGES HELYEI: ÖKOFOLYOSÓK

Potenciális tájökológiai folyosók

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

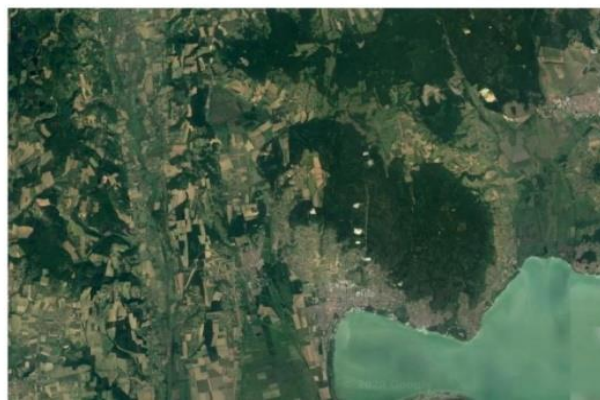
JELMAGYARÁZAT

- kiváló és jó ökológiai állapotú területek
- potenciális tájökológiai folyosók

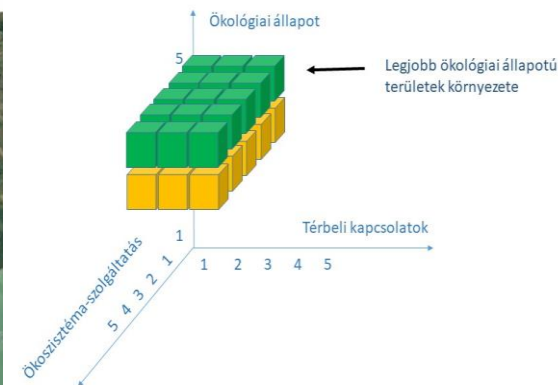
SZÉCHENYI 2020

„Legkisebb költség útvonal” modellezés a jó ökológiai állapotú foltok között

Konnektivitás javítása

- **bemeneti adathiányok (gyepek, víztestek VKI-n kívül)**
- **ökoszisztéma-szolgáltatás indikátorok (csak 6)**
- **konnektivitás becslés modellfajok nélkül**
- **lépték: beavatkozás térségi tervezést igényel – az országos kijelölések nem elég pontosak**
- **2015 évi alapadatok**
- **validáció**
- **....**

- **folytatás**

...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel

KÖSZÖNJÜK A FIGYELMET!

zöldinfrastruktúra
a természet hálózata

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE